

ANJUMAN | КОНФЕРЕНЦИЯ | CONFERENCES

O'ZBEKISTONDA MILLIY TADQIQOTLAR: DAVRIY ANJUMAN

DAVRIYLIGI: 2018 | 2022

MENDELEEV DMITRIY IVANOVICH
(1834-1907)

2022

FEVRAL

№37

CONFERENCES.UZ

Toshkent shahar, Amir
Temur ko'chasi, pr.1, 2-uy.

+998 97 420 88 81

+998 94 404 00 00

www.taqiqot.uz

www.conferences.uz

**ЎЗБЕКИСТОНДА МИЛЛИЙ
ТАДҚИҚОТЛАР: ДАВРИЙ
АНЖУМАНЛАР:
18-ҚИСМ**

**НАЦИОНАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
УЗБЕКИСТАНА: СЕРИЯ
КОНФЕРЕНЦИЙ:
ЧАСТЬ-18**

**NATIONAL RESEARCHES OF
UZBEKISTAN: CONFERENCES
SERIES:
PART-18**

ТОШКЕНТ-2022

УУК 001 (062)
КБК 72я43

“Ўзбекистонда миллий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” [Тошкент; 2022]

“Ўзбекистонда миллий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” мавзусидаги республика 37-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 28 февраль 2022 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2022. - 15 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн даврий анжуманлар Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий анжуманлари таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари тахтил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1. Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б., ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2. Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна (Фарғона давлат университети)

3. Тарих саҳифаларидаги изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4. Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

5. Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шохида Юсуповна (Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети)

6. Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна (Андижон давлат университети)

7. Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобохонов Олтибой Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Муסיқа ва ҳаёт

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган муҳандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.ф.д., доцент Мамадова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22. Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23. Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24. Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25. География

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг ҳаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. [tadqiqot.uz](http://www.tadqiqot.uz)
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of [tadqiqot.uz](http://www.tadqiqot.uz)
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

**БИМЕДИЦИНА ВА АМАЛИЁТ СОҲАСИДАГИ
ИЛМИЙ ИЗЛАНИШЛАР**

1. Д.Ш. Аллаберганов, Н.И. Тажимова НЕОНАТАЛ СЕПСИСДА ЛИМФА ТУГУНИДАГИ ЎЗГАРИШЛАРИНИ БАҲОЛАШ	7
2. Д.Ш. Аллаберганов, Н.И. Тажимова НЕОНАТАЛ СЕПСИСДА ЛИМФА ТУГУНЛАРИНИНГ ИММУНОГИСТОКИМЁВИЙ ЎЗГАРИШЛАРИ	9
3. Б.Э.Шарипова COVID-19 ИНФЕКЦИЯСИДА ҚАНДЛИ ДИАБЕТНИНГ ПАТОЛОГИК АНАТОМИЯ- СИНИНГ СТАТИСТИК ТАҲЛИЛИ	11
4. Jumaniyazova M.X ONALIK YOSHI (TUG'ISH UCHUN ENG QULAY YOSH)VA TUG'ISH ORALIG'INING MONIYATI	13

COVID-19 ИНФЕКЦИЯСИДА ҚАНДЛИ ДИАБЕТНИНГ ПАТОЛОГИК АНАТОМИЯСИНИНГ СТАТИСТИК ТАҲЛИЛИ

Б.Э.Шарипова

Тошкент Тиббиёт Академияси
Шарипова Барно Эргаш қизи +998997935467
gmail: barnosharipova1995@gmail.com

Аннотация: Бугунги кунда қандли диабет Covid-19 нинг оғир шакллари ривожланиши ва унинг оғирлашиши, ўлим кўрастқичларининг кўпайишида хавф омили сифатида характерланади. SARS-Cov2 тўғридан-тўғри эндокрин безларга таъсир қилиши ва беморларда проспектик прогнозлашни оғирлаштирадиган ўзгаришларни келтириб чиқариши мумкинлиги ҳақида аниқ бир ўрганилган тадқиқотлар кам ўрганилган. Маълумки, бир қатор эндокрин аъзоларда коронавирус инфекцияси учун нишонга айланиши мумкин, хусусан, ошқозон ости беши, қалқонсимон без, буйрак усти беши ва гипофиз шулар жумласидандир, чунки уларнинг эпителийси ангиотензин айлантурувчи фермент-2 (ААФ-2)ни ўзида сақлайди. ААФ-2 ошқозон ости бешида ўпкага қараганда юқори. ААФ-2 ошқозон ости безининг ҳам экзокрин, ҳам эндокрин хужайраларида мавжуд. Ушбу маълумотларга асосланиб Covid-19 дан вафот этган қандли диабетли мавжуд беморлар статистик таҳлил қилинди.

Калит сўзлар: Лангерганс оролчалари, экзокрин қисм, коронавирус инфекцияси, патоморфология, патогистология.

Ишнинг мақсади. Covid-19 да эндокрин ва экзокрин ошқозон ости безининг патоморфологик ўзгаришларини статистик таҳлил қилиш.

Тадқиқот объекти ва предмети: ЎЗР ССВ РПАМ да 2021-йил июнь-сентябрь ойларида COVID-19 дан ўлганлар жами 216 нафар аутопсия материаллари ретроспектив таҳлил қилинди. Вафот этганлар чақалоқлик давридан 85 ёшгача бўлганларни ташкил этади. COVID-19 дан ўлганлар ёшига қараб 5 гуруҳга бўлинган: 1 гуруҳга 0-20 ёшгача бўлган (25 ҳолат: 16 аёл, 9 эркек); 20-29 ёшгача бўлган (9 ҳолат: 5 аёл, 4 эркек); 30-39 ёшгача бўлган (37 ҳолат: 18 аёл, 19 эркек); 40-49 ёшгача бўлган (27 ҳолат: 10 аёл, 17 эркек); 50 ёшдан юқори бўлган (119 ҳолат: 56 аёл, 63 эркек) кирди.

Олинган натижалар: 216 та ҳолатдан сурункали касаллик сифатида қандли диабет ва гипертония касаллиги мавжуд беморлар бор. Қандли диабет 63 та ҳолат (29,2%) ва гипертония касаллиги 100 та ҳолат (46,3%) ни ташкил этди. Вафот этганларнинг ёши ва жинсига COVID-19 ни оғирлаштириш даражасига яъни асосий касалликда фон, йўлдош ёки рақобатдош касаллик бўлиб келишига қараб боғлиқлиги мавжуд: қандли диабет фон касаллик сифатида 19 та ҳолатда (30%), йўлдош касаллик сифатида 39 ҳолатда (61,9%), рақобатдош касаллик сифатида 5 ҳолатда (7,9%) учраган; гипертония касаллиги фон касаллик сифатида 15 ҳолатда (15%), йўлдош касаллик сифатида 85 ҳолатда (85%), рақобатдош касаллик сифатида эса учрамаган. Шунингдек, COVID-19 дан ўлганлар орасида оналар ўлими ҳам учради. Булар 20-29 ёшли оналар ўртасида 2 та ҳолатда, 30-39 ёшли аёллар ўртасида 7 та ҳолат қайд этилди. Шунини таъкидлаш керакки, COVID-19 дан вафот этганлар орасида қандли диабет касаллигини оғирлаштирувчи сифатида келган. Қандли диабетнинг айнан 2-типи мавжуд 216 та ҳолатдан 63 тани ташкил қилади. Бундан ташқари, гипертония касаллиги ҳам қандли диабет каби COVID-19 нинг иккиламчи асоратлари келиб чиқишига сабаб бўлган.

Хулоса: COVID-19 да 2021-йил июнь-сентябрь ойлари давомида умумий ҳисобда 216 ўлим ҳолати кузатилди.

1. Қандли диабет билан боғлиқ ҳолатлар:
 - 1.1. Қандли диабет фон касаллик сифатида 19 та ҳолатда (30%);
 - 1.2. Қандли диабет йўлдош касаллик сифатида 39 ҳолатда (61,9%);
 - 1.3. Қандли диабет рақобатдош касаллик сифатида 5 ҳолатда (7,9%).
2. Гипертония касаллиги билан боғлиқ ҳолатлар:
 - 2.1. Гипертония касаллиги фон касаллик сифатида 15 ҳолатда (15%);
 - 2.2. Гипертония касаллиги йўлдош касаллик сифатида 85 ҳолатда (85%).
3. COVID-19 билан боғлиқ оналар ўлими 20 ёшдан 39 ёшгача бўлган аёллар ўртасида 9 та ҳолат аниқланди.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Багненко С.Ф., Беляков Н.А., Рассохин В.В., Трофимова Т.Н. и др. Начало эпидемии COVID-19.
2. Бордин Д.С., Кирюкова М.А., Шенгелия М.И., Колбасников С.В. Инфекция COVID-19 и органы пищеварения//Эффективная фармакотерапия. 2020. Т. 16.15. С. 12-16.
3. Внелегочные проявления COVID-19. Электронный ресурс. https://euat.ru/covid-19/publications/vnelegochnye_projavenija_covid_19.
- Коган Е. А., Березовский Ю. С., Проценко Д. Д., Багдасарян Т. Р., Грецов Е. М., Демура С. А., Демяшкин Г. А., Калинин Д. В., Куклева А. Д., Курилина Э. В., Некрасова Т. П., Парамонова Н. Б., Пономарев А. Б., Раденска-Лоповок С. Г., Семенова Л. А., Тертычный А. С. Патологическая анатомия инфекции, вызванной SARS-CoV-2. Судебная медицина. 2020;6(2):8–30. <https://doi.org/10.19048/2411-8729-2020-6-2-8-30>
4. Патологическая анатомия COVID-19: Атлас / Зайратьянц О. В., Самсонова М. В., Михалева Л. М., Черняев А. Л., Мишнев О. Д., Крупнов Н. М., Калинин Д. В. Под общей ред. О. В. Зайратьянца. – Москва, ГБУ «НИИОЗММ ДЗМ», 2020. – 140 с., ил.
5. Рекомендация экспертов по стратегии контроля за глюкозы при диабете в сочетании с COVID-19. J Clin Intern Med. 2020; 37(3):215-219.